

KONFERENCJA

**Jakich systemowych rozwiązań
w kształceniu uczniów zdolnych
potrzebuje współczesna szkoła?**

Wrocław, 6 września 2012 r.

Warszawa, 27 września 2012 r.

TYTUŁ WYKŁADU

Organizacja kształcenia uczniów zdolnych w kontekście systemowych rozwiązań pracy szkoły

dr hab. Beata Dyrda

Uniwersytet Śląski, Katedra Pedagogiki Społecznej

beata.dyrda@us.edu.pl

Konferencja współfinansowana przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

„Gdybyśmy robili wszystkie rzeczy, które jesteśmy w stanie zrobić, wprawilibyśmy się w ogromne zdumienie”

Thomas Alva Edison

Konferencja współfinansowana przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

3 elementy pełnią istotną rolę w rozwoju osób nieprzeciętnych - stąd potrzeba patrzenia systemowego w namyśle nad edukacją uczniów zdolnych

1. Jednostka z jej uzdolnieniami i celami
2. Dziedzina i dyscyplina, którą uprawia
3. Środowisko (osoby, instytucje, kultura, przypadek...)

(za: Csikszentmihalyi)

Podobne spojrzenia we współczesnych modelach zdolności

np. F. Mönks; D. Feldman; A. Tannenbaum; J. Piirto; F. Gagné

Konferencja współfinansowana przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Problem główny:

Na jakie działania należy zwrócić uwagę w myśleniu o systemowych rozwiązaniach w pracy szkoły z uczniami zdolnymi?

Konferencja współfinansowana przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Aktualne tendencje w identyfikacji ucznia zdolnego

- uczniowie zdolni jako reprezentanci poszczególnych dziedzin aktywności człowieka - różne metody oceny w diagnozie, odwołujące się do szerokiej definicji i wielu modeli zdolności
- łączenie podejść psychologicznego z pedagogicznym - według współczesnych koncepcji zdolności zachodzi konieczność uwzględniania w procesie identyfikacji wielu aspektów i wskaźników (nie tylko teksty psychologiczne ale i nominacje N, R, K; oceny szkolne, inne osiągnięcia...)
- Tworzenie dużej „puli, banku talentów” (nawet wątpliwych, niejednoznacznych przypadków – objęcie większej liczby uczniów szkoły programami dla zdolnych – do 25% populacji)
- od ujęcia elitarnego do egalitarnego + „twice-exceptional children”

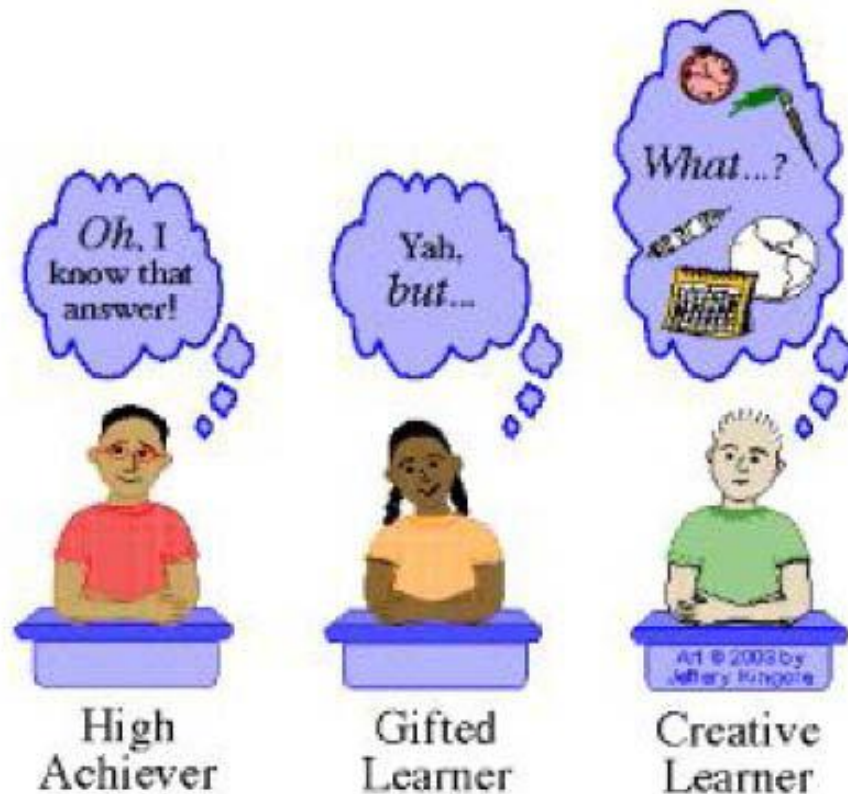
Konferencja współfinansowana przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Identyfikacja ucznia zdolnego – c.d.

- uczniowie zdolni, uzdolnieni, utalentowani w grupach zagrożonych marginalizacją i zaniedbanych kulturowo – zaniedbany obszar!
- nominacje N, R, K – charakter sformalizowany lub nieformalne (ale uwaga na błędy w stereotypowych utożsamianiu ucznia zdolnego jedynie z funkcjonowaniem poznawczym!)
- nominacje ekspertów w danej dziedzinie (trenerów, mentorów etc...)
- autonominacje - uczeń sam sygnalizuje rodzaj swoich potrzeb edukacyjnych w obszarze posiadanych zdolności
- ocena aktywności, wykonania, wytworów, interpretacji etc... - w zależności od dziedziny
- zainteresowania ucznia mogą być dobrym wskaźnikiem zdolności (Limont, 2002)

Konferencja współfinansowana przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Response to a Question

Kingore, B. (2004). High Achiever, Gifted Learner, Creative Thinker.

Konferencja współfinansowana przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Skuteczność szkolnego funkcjonowania uczniów zdolnych?

Wysoki poziom zdolności i uzdolnień nie gwarantują wysokich osiągnięć w nauce

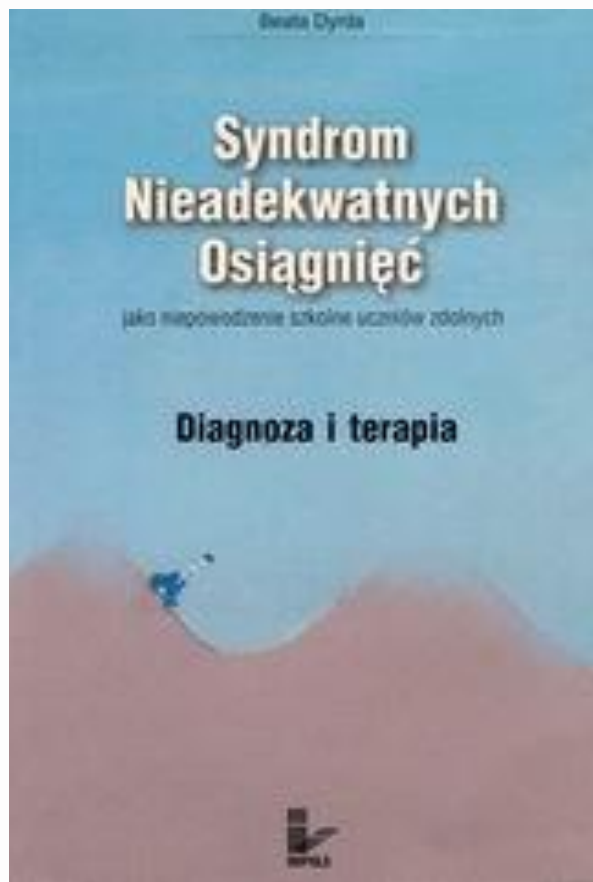
Problem SNOS (Dyrda, 2000, 2007)

Nie jest to wada wrodzona uwarunkowana genetycznie. Wynika z zachowań wyuczonych. Większość zachowań kształtuje się w środowisku rodzinnym (okres wczesnego dzieciństwa) i szkolnym.

Przyczyn tego kłopotliwego, dla samych uczniów jak i ich rodziców i nauczycieli, zjawiska jest wiele ale należy je jak najwcześniej rozpoznać i im przeciwdziałać

Konferencja współfinansowana przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Konferencja współfinansowana przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Identyfikacja ucznia zdolnego – techniki i narzędzia

- Narzędzia psychologiczne (testy II, skale postaw, kwestionariusze zainteresowań, samooceny, próby zdań niedokończonych, testy twórczości)
- Wypracowanie własnych narzędzi diagnostycznych opartych na aktualnych definicjach naukowych – **rola obserwacji!!!**
- Narzędzia pedagogiczne - kwestionariusze wywiadów z rodzicami, arkusze obserwacji (obserwacja stylów uczenia się, stylów myślenia, zachowania ucznia)
- Analiza wytworów ucznia, jego osiągnięć
- Nauczycielskie formularze oceny talentów
- Rejestr zainteresowań ucznia jako prognostyk uzdolnień
- Listy cech znamionujących zdolności (Eby)
- Zestawy kontrolne do rozpoznawania talentów (Lewis)

Konferencja współfinansowana przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Programy pracy z uczniem zdolnym mogą być oparte na różnorodnych strategiach:

- Wcześniejsze rozpoczęcie szkoły, przeskakiwanie klas, udział w zajęciach starszych klas
- Zorganizowanie indywidualnego toku nauki ucznia - przyspieszanie
- Opracowanie indywidualnego programu nauczania dla ucznia
- Przygotowanie ucznia do uczestnictwa w olimpiadach i konkursach
- Prowadzenie dodatkowych zajęć pozalekcyjnych dla zdolnych
- Wzbogacanie treści programowych i pozaprogramowych
- Indywidualizacja wymagań w toku standardowych zajęć dydaktycznych
- Austriacki model „drzwi obrotowych”
- Stosowanie metod problemowych, projektów i eksperymentów
- Zachęcanie do uczestnictwa w zajęciach pozaszkolnych (domy kultury, muzea, fundacje dla zdolnych, szkoły wyższe, biblioteki etc.)

Konferencja współfinansowana przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Programy pracy z uczniem zdolnym mogą być oparte na różnorodnych strategiach – c.d.

- Konkursy edukacyjne np. Odyseja Umysłu etc...
- Stosowanie metod stymulujących twórcze myślenie uczniów, IE (np. „Szkoła ciekawości i zachwytu”, tak opisuje K.J. Szmidt koncepcję A.J. Starko)
- Rozszerzanie listy zadań i wymagań
- Indywidualni mentorzy
- Zachęcanie do własnej aktywności i studiów
- Konkursy wewnątrz szkoły
- Letnie obozy naukowe; wycieczki edukacyjne (np. CN Kopernik)
- Współpraca ze szkołami wyższymi
- Klasy autorskie
- Projekty edukacyjne tworzone we współpracy i dla uczniów zdolnych
- Kształcenie na odległość; e-learning

Konferencja współfinansowana przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Współpraca rodziny ze szkołą

- Pedagogizacja rodziców
- Wykorzystanie nowoczesnych technologii – fora wymiany doświadczeń

Większy nacisk na wykorzystanie technologii 2.0 w edukacji uczniów zdolnych - portali społecznościowych etc... (Ziegler; Csermely – ECHA conference 2012)

Konferencja współfinansowana przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Rola nauczyciela ucznia zdolnego

Nauczyciel w roli mentora – pomaga uczniowi dotrzeć do swojego „żywiołu” (Robinson, 2012) (por. zjawisko „flow” Csikszentmihalyi, 1996; „stan uskrzydlenia” Goleman, 1996)

Rola oparta na 4 działaniach:

1. Rozpoznanie
2. Poparcie
3. Ułatwianie
4. Motywowanie (w tłumaczeniu „zmuszanie”)

(Robinson, 2012)

Konferencja współfinansowana przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Standardy pracy z uczniami zdolnymi

- Standardy programów kształcenia uczniów zdolnych (USA)
- Standardy kształcenia nauczycieli w zakresie pracy z uczniami zdolnymi (USA)

Krajowe Stowarzyszenie ds. Dzieci Zdolnych w USA (*National Association for Gifted Children*) (NAGC, 1998 za: Starko, 2008, s. 684) w publikacji *Pre-K-Grade 12 Gifted Program Standards* zawierało rekomendacje dotyczące przygotowania zawodowego nauczycieli pracujących ze zdolnymi (Dyrda, 2012, s. 137- 156)

- Standardy pracy szkoły w obszarze wspierania uczniów zdolnych (Wlk. Brytania)
- Standardy instytucjonalne procesu identyfikowania uczniów zdolnych (Wlk. Brytania)

Konferencja współfinansowana przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

„Nigdy nie byłem fanem nauki w klasie, w laboratorium lub w garażu, zawsze chciałem wiedzieć więcej, ale nie wewnątrz klasy”.

Jak zatem kształtuje się rola szkoły we wspieraniu rozwoju uczniów zdolnych w perspektywie przeprowadzonych badań własnych?

Wybrane wyniki badań empirycznych (Dyrda, 2012)

Konferencja współfinansowana przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Beata Dyrda

EDUKACYJNE WSPIERANIE ROZWOJU UCZNIÓW ZDOLNYCH

studium społeczno-pedagogiczne

Konfer

MINISTERSTWA
EDUKACJI
I SPORTU

Ministerstwa Edukacji i Sportu
Krajowego Funduszu Społecznego

Wydawnictwo Akademickie ŻAK

Dziękuję Państwu za uwagę

Kontakt:

beata.dyrda@us.edu.pl

Konferencja współfinansowana przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Kontakt:

*Ośrodek Rozwoju Edukacji
Aleje Ujazdowskie 28
00-478 Warszawa*

tel. 22 345 37 28

www.ore.edu.pl/uczenzdolny